

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

№ 03 (3651) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 28 САКАВІКА, 2022

ДЗЕ Б НІ БЫЛІ МЫ, ДЗЕ Б НІ ЖЫЛІ МЫ – ЧУЕМ У СЭРЦАХ ГОЛАС РАДЗІМЫ!

Цярністы шлях Аляксея Талая
Стар. 6

Саломка, праца і натхненне
Стар. 7

Мова родная – па-над межамі
Стар. 8

ПОМНІМ!

Суровыя ўрокі Хатыні

У Мемарыяльным комплексе “Хатынь” прайшоў рэспубліканскі мітынг-рэквіем. І на крымскай зямлі па ініцыятыве беларускіх суполак ушанавалі памяць ахвяр Хатынскай трагедыі.

Пра беларускую вёску Хатынь, трагічную падзеі ў ёй вясной 1943-га сёння ведаюць па ўсім свеце. 22 сакавіка прываслаўныя памянаюць у гэты дзень Сорак мучнікаў Севасціянскіх, у народзе жыве і назва Саракі. А 79 гадоў таму ў такі дзень карнікі знішчылі мірную вёску Хатынь, жыццём спалілі яе жыхароў: дарослых і дзяцей. Прычым найменшай ахвярай фашыскай справы было ўсяго сем тыдняў...

У Мемарыяльным комплексе надзвычай шматлюдна было 22 сакавіка. Прыехалі на мітынг-рэквіем дзясяткі тысяч людзей. Былі ў Хатыні дэле-

гацы дзяржорганаў улады, прадстаўнікі кожнага з раёнаў Беларусі, сярод якіх нямала моладзі. Людзі едуць у Хатынь кожны дзень: пакланіцца святой зямлі, ускласці кветкі да мемарыяла смутку і народнай Вечнага агню памяці.

Зварот да суайчыннікаў з нагоды Хатынскай трагедыі зрабіў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. Яго зачытаў, выступаючы на мітынгу, Кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Ігар Сергеенка. Пры тым падкрэсліў: сёння ўсё, што звязана з Хатынню і тысячамі падобных вёсак, актуальна як ніколі. Прычым не толькі для жыхароў Беларусі, але і гасцей, якія прыязджаюць да нас: “Здавалася, нашы бацькі знішчылі фашызм у 1945-м. Аднак аказваецца, што зерне нацызму ёсць і сёння. Мы дакладна тое бачым

Удзельнікі мітынгу-рэквіема. Хатынь, 22 сакавіка 2022 г.

і на прыкладзе нашай суседкі Украіны, і ў Прыбалтыцы, і ў іншых краінах... Нам трэба гэтую памяць пераносіць з пакалення ў пакаленне – каб не дапусціць выпявання падобнага на сваёй зямлі. Трэба ўвечкаваць памяць герояў, выхоўваць моладзь і не дапусціць падзей Вялікай Айчыннай вайны”.

Усе выступоўцы сходзіліся ў думцы: суровыя ўрокі Хатыні нам усім варта добра засвоіць. Як адзначыў віцэ-прэм’ер Ігар Петрышэнка, Год гістарычнай памяці, аб’яўлены Кіраўніком дзяржавы, асабліва важны для нашай моладзі. Хатын-

скія ўрокі вельмі актуальныя. “Сёння некаторыя палітычныя кіраўнікі Захаду і Злучаных Штатаў Амерыкі імкнуцца сказаць гістарычныя факты, і гэта пачалося не ўчора, а робіцца вельмі даўно, пачынаючы з распаду Савецкага Саюза, – заўважыў дзяржсакратар Савета бяспекі Аляксандр Вальфовіч. – Прыкладам гэтаму і наша братняя Украіна. Забыліся на тэрыторыі калектыўнага Захаду, што менавіта савецкі салдат вызваліў Еўропу ад карычневай чумы, фашызму. Якраз у Беларусі ўсё робіцца дзеля таго, каб пра гэта ніколі не забываліся”.

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь Барыс Грызлоў нагадаў: “Жыхары беларускай зямлі заўсёды на працягу вайны былі на пярэднім краі барацьбы з фашызмам і зрабілі вельмі важкі ўнёсак у нашу агульную Перамогу. Мы павінны памятаць іх імёны, у сваім сэрцы запамінаць тых, хто алдаў свае жыцці за тое, каб будучыя пакаленні жылі пад мірным, яркім, сонечным небам. Касяк таго карнага атрада, што знішчаў Хатынь у сакавіку 1943-га, складалі нацысты з Кіева і заходніх абласцей Украіны. Яны апануліся ў найчысцю форму, прысягнулі Гітлеру і ўва-свабілі ў жыццё ідэі Бандэры і Шухевіча. На жаль, ва Украіне зноў узышлі парасткі фашызму. Іх трэба выкарчоўваць. Расійскія Узброеныя сілы праводзяць цяпер спецыяльную ваенную аперацыю, каб абараніць людзей, ажыццявіць дэмілітарызацыю і дэнацыфікацыю Украіны. Мы, брацкія народы, сумесна атрымалі перамогу над фашызмам у XX стагоддзі. Цяпер мы таксама атрымаем перамогу”.

→ Стар. 2

АСОБЫ

Вялікага чалавека і зблізку відаць

Светлыя і тужлівыя згадкі пра сустрэчы з Мітрапалітам Філарэтам, Героем Беларусі

У сакавіцкія дні многія вернікі Беларусі згадваюць Уладыку: бо нарадзіўся ён, тады яшчэ Кірыл Вахрамееў, 21 сакавіка: у 1935-м у Маскве. Але ж колькі зрабіў для нашай Беларусі! Мне пананцавала: лёс падарыў мне знаёмства з Уладыкам Філарэтам. Сустрэкаліся мы зрэдку, і сустрэчы былі на першым часе дзелавыя. Але штураз нашыя размовы выходзілі за рамкі простых зносін. Я, прыходзячы да Уладыкі, разумеў: далёка не на кожнае пытанне атры-

маю слоўны адказ. Многае спасцігаў, слухаючы голас, які не забыць ніколі, проста ўзіраючыся ў вочы мудрага суразмоўцы, назіраючы за яго паводзінамі, жэстамі, за рэакцыяй на мае эмоцыі... Пасля сустрэч вяртацца да штодзённай працоўнай мітусні не хацелася. Часам ішоў я ў парк, садзіўся на лаўку, паглыбляўся ў сябе, па драбніцах згадваў, аналізаваў сустрэчу, кожнае слова Уладыкі ў часе якой было да месца.

Чаму наканавана было нам стаць на пэўны час дзелавымі партнёрамі, калі можна так сказаць? І разважаць не бяруся. На тое, відаць, была вышэйшая воля. Уладыка Філарэт аказваўся тым чалавекам, якога я сапраўды чакаў. Верыў, што ён з’явіцца, і знаёмства тое стане лёсавызначальным. Цяпер магу дакладна сказаць: пад ягоным уплывам змяніліся мае погляды на жыццё, паскорылася станавленне

мяне як асобы. Я змог больш глыбока спазнаць сябе, навакольны свет, зрабіць важныя высновы, акрэсліць свой далейшы жыццёвы шлях, яго арыенціры... Бо

Справа ад Уладыкі – Віктар Пракаповіч

патрапіў пад магутны ўплыў не простага чалавека – духоўнага выхавальніка.

Першае знаёмства прадвызначыла, відаць, усе далейшыя нашы стасункі з Уладыкам. Ён прыняў мяне па майёй

просьбе. Як ніхто іншы, ён умеў слухаць і, што немалаважна, умеў чуць. У часе той сустрэчы, магчыма, чакаў, што пачну я гаварыць аб праблемах, для вырашэння якіх захочу атрымаць яго дабраславенне. Пачуўшы, аднак, што прыйшоў я не прасіць, а прапанаваць сваю дапамогу, знайшчы пункты судотыку ў дзейнасці грамадскай арганізацыі “Беларускі фонд сацыяльнай абароны былых вайскоўцаў” і Беларускай прываслаўнай царквы, ён, падалося мне, трохі нават здзівіўся. Але не перабіваў. Адчуваўся вельмі раздольны і статуснаў з людзьмі. Слухаў засяроджана, потым узняў вочы і ўважліва глядзеў на мяне. Я чакаў бачыць на ягоным твары ўсмешку. А ён сказаў: першы раз бачыць чалавека перад сабой, які нічога ў яго не просіць... І толькі тады ўсмешка такі азарыла яго высакародны твар. Пасля мы вярталіся да той сустрэчы. І ўспаміналі ягоныя словы, і ўжо разумелі адзін аднаго.

→ Стар. 5

ISSN 0439-3619

КУЛЬТУРНЫ КОД

Казачнае падарожжа ў Кітай

Кніга кітайскіх народных казак “Жоўты бусел” пабачыла свет у беларускім выдавецтве “Народная асвета”

На пачатку XX стагоддзя адна з першых газет на беларускай мове надрукавала пераклады з кітайскіх паданняў. У сярэдзіне мінулага стагоддзя беларускія пісьменнікі звярнуліся да перакладу кітайскіх народных казак. І цяпер, у XXI стагоддзі, кітайскі фальклор цікавіць беларускіх перакладчыкаў і кнігавыдаўцоў. Пабачылі свет казкі з Паднябеснай у калекцыі новых зборнікаў “Мастацкай літаратуры”. Тры кнігі твораў кітайскага фальклору выйшлі ў серыі “Паветраны свет змей” выдавецтва “Адукацыя і выхаванне”.

“Жоўты бусел” – так называецца кніга кітайскіх народных казак, якая пабачыла свет у выдавецтве “Народная асвета”. Разам аб’яднаны творы: “Жоўты бусел”, “Залатая ракавіна”, “Дзед і маляр”, “Калі зямля становіцца золатам”, “Заечы хвост”, “Браты Лю”, “Чырвоная лілея”, “Залаты ключ”, “Дзючына-паўлін”, “Жанчына-лісіца”, “Хто багацейшы?”, “Чарадзейная пуга”, “Кавалак золата”. Пераклаў на беларускую мову і апрацаваў творы кітайскага фальклору вядомы пісьменнік і перакладчык Міхась Пазнякоў.

Трынаццаць казак – трынаццаць зваротаў да мудрасці старажытнага народа Паднябеснай. Кітайскія казкі, як і беларускія, служаць грунтам, крыніцай ведаў пра народ, нацыю. Найбольшае месца сярод казачных твораў кітайцаў займаюць чарадзейныя казкі. Сярод іх – і “Чырвоная лілея”. Пра жаніцьбу

на чараўніцы, дзючыне, якая ўражвала незвычайнай прыгажосцю. “...Надышло свята Сярэдзіны Восені. У гэты вечар за вакном ярка святлюць месяц, а пакой асвятляўся чырвоным святлом лямпы. Дулінь, як звычайна, плёў кошык. Раптам лямпа ярка ўспыхнула, і ў ёй расцвіла

Лілея чырвоным палае агнём, Ночку зрабілася светла, як днём. Працуеш, юнак, ты і ўдзень, і ўначы, І фея гатова табе памагчы! Дзючына засмяялася, а белай кветкі лілеі як і не было!...”

Есць кітайскія казкі пра выпрабаванне, якое ладзіць бацькі дочак у сваім царстве для жаніхоў. У іншых казках ідэалізуецца малодшы брат. Падобныя фальклорныя творы ёсць і ў славянскіх народаў: рускіх, беларускіх, украінцаў...

У зборніку, які ўклаў, сабраў Міхась Пазнякоў, вылучаецца знакамітая кітайская казка “Браты Лю”. “Даўным-даўно жыла на беразе мора адна добрая жанчына. У яе было пяць сыноў, пяць братоў

Лю: Лю-першы, Лю-другі, Лю-трэці, Лю-чацвёрты і Лю-пяты. Яны былі такія падобныя, што ніхто не мог адрозніць аднаго ад другога. Нават маці часам іх блытала. Але ў кожнага з братоў была свая асаблівасць. Старэйшы брат, Лю-першы, мог выпіць цэлае мора, а потым выпусціць яго назад. Лю-другі не баяўся агню. Лю-трэці мог выцягнуць свае ногі на любую даўжыню. У Лю-чацвёртага цела было мацнейшае за самае трывалае жалеза. А самы малодшы, Лю-пяты, разумеў мову птушак і звяроў...”

Некаторыя казкі падаюцца шматпланавымі драматычнымі творамі. Кітайскія казкі ўражваюць яркімі краскамі ў характарыстыцы іх герояў. І гэтыя краскі, колеры ў адлюстраванні людзей і дзействаў акрэслілі не толькі перакладчык, але і заўважыла, рэльефна вымалевала мастачка кнігі Лізавета Пастушэнка. Узыйшы жоўты колер за аснову стылістычнага рашэння ў афармленні кнігі, графік зборніка “Жоўты бусел” да партрэтаў герояў фальклорных твораў, правяла була ад першай да апошняй старонкі кнігі, ён прысутнічае і ў аднайменнай з назвай выдання казкі, і ў іншых творах.

Малюнк таленавітай мастачкі дапаўняюць падзеі, што адбываюцца ў чарадзейных царствах, пашыраюць фальклорныя фантазіі. Падзеі, што ў сваіх рашэннях мастачка цэментуе, паядноўвае ў цэласную карціну розных твораў. Цікавымі атрымаліся і рашэнні кніжнага графіка ў выкананні авантыгула.

Наклад кнігі “Жоўты бусел”, выдзенай па заказе і пры фінансавай падтрымцы Міністэрства інфармацыі Беларусі ў серыі “Замежная класіка – дзецямі”, – 700 экзэмпляраў. Будзем спадзявацца, што зборнік хутка разыдзецца, і выдавецтва “Народная асвета” даядзецца друкаваць дадатковы тыраж. Мяркую, што асобна – паштоўкамі альбо маляўнічым буклетам – маглі б быць выдзелены таксама ілюстрацыі Лізаветы Пастушэнкаі.

Мікола Берлеж

Мастачка Лізавета Пастушэнка і пісьменнік Міхась Пазнякоў

АКТУАЛЬНЫЯ ТЭМЫ

А кнігі – не адключыш...

XXIX Мінская міжнародная кніжная выстава-кірмаш “Рака часу Бацькаўшчыны” праходзіла з 23 сакавіка ў Мінску: у выставачным цэнтры “БелЭкспа”.

Спраўдную каштоўнасць друкаваных кніг адчуваеш найлепш, калі ў віртуальнай прасторы пачынаюцца інфавойны. Ды і кніга сама прыхоўвае ў сабе таемніцу: беручы яе ў рукі, мы міжволі далучаемся да магутных духоўна-культурных кодаў, закладзеных продкамі ў старажытныя часы. Чэрпаць жменьмі веды, браць натхненне, спасцігаць сябе і Сусвет можна было, занурнуўшы ў плынь “Ракі часу Бацькаўшчыны”. Заслугоўвае павагі, што беларусы здолелі зрабіць гэтакія кніжныя святы! Прывітанне ўдзельнікам Кніжнай выставы-кірмашу накіраваў Прэзідэнт: “Не ва ўсіх краінах цяпер праходзяць кніжныя выставы-кірмашы, – адзначыў, адкрываючы выставу, Міністр інфармацыі Уладзімір Пяршоў. – Гэта звязана з пандэміяй, якая прадаўжаецца, з пэўнымі лагічнымі цяжкасцямі... Але, як мы бачым, выстава патрэбная, запрабавана ў першую чаргу ў чытачоў, якія любяць кнігу, якія шукаюць кнігу”.

Міністр інфармацыі адзначыў, што летася ў Беларусі выпушчана рэкордная колькасць кніг: каля 22 мільянаў экзэмпляраў. Сёлета на выставе было прадстаўлена 12 замежных дзяржаў і 222 удзельнікі з тых краін з с рознымі кнігамі.

ПОМНІМ!

Суровыя ўрокі Хатыні

Удзельнікі патрыятычнай Акцыі памяці ў Еўпаторыі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1) Удзельнікі мітыngu-рэквіема ўшанавалі памяць загінулых Мінутаў маўчання, усклалі кветкі да Вечнага агню, што гарыць на Хатынскім мемарыяле.

СМІ звярнулі ўвагу, што на мітынг у Хатыні быў і Пасол Германіі ў Беларусі Манфрэд Хутэрэр. У інтэрв’ю нашым калегам ён адзначыў, што прыйшоў у Хатынь у якасці Пасла, каб ушанавалі памяць ахвяр варварскіх злачынстваў, якія здзейснілі тут немцы ў гады Другой сусветнай вайны: “Для Беларусі гэта месца вялікай трагедыі. Я хачу вас запэўніць: Германія ніколі не

будзе забыта тое, што тут адбылося ад яе імя. Не забудзем гэты невыказаны прычынены боль. Я кланяюся вам...”

У Хатынь – ад беларусаў Еўпаторыі

І ў той жа дзень на крымскай зямлі, далёкай ад Беларусі, аддалі даніну памяці ахвярам Хатыні. Пра тое напісала ў рэдакцыю, даслала здымкі з акцыі яе арганізатар Дзіна Шаўчэнка – беларуска з Гомеля, дачка франтавіка Рыгора Здраўцова. “Мой бацька мужна ваяваў, ён меў чатыры раненні, быў за баявыя заслугі ўзнагароджаны ардэнамі, медалямі, – пісала ў нашай газеце пра бацьку-героя ўдзячная

дачка. – Пасля вайны закончыў педінстытут у Мінску, стаў настаўнікам гісторыі. Гарачы прыхільнік жанру ваенных мемуараў, сабраў багатую бібліятэку. Так што вернасьць пажыццёва “ваеннай тэме” ў мяне, як кажуць, у крыві — з гомельскага дзяцінства”.

Акцыя памяці пад назвай “Звонят колакола Хатыні” прайшла ў еўпаторыйскім санаторыі “Орен-Крым”. У жалобна-тужлівым мерапрыемстве ўдзельнічалі актывісты суполак “Крым – Беларусь” і “Беларускі Крым” імя Еўфрасіні Палацкай, выхаванцы ваенна-патрыятычных клубоў “Спарта” і “Патрыот”. Былі прадстаўнікі нацыянальна-культурных аўтаномій горада: беларусы, рускія, украінцы, немцы, армяне. Ля дзяржаўных флагаў Беларусі ды Расіі стаяла ганаровая варта. “У жалобі па ахвярах нацыстаў і ў памяці пра іх ахвяры няма нацыянальнасці” – такім быў лейтматыў Акцыі памяці.

У часе яе згадвалі абставіны трагедыі, адзначалася: у трэці раз ушаноўвалі памяць ахвяр Хатыні ў Еўпаторыі. Была Мінута маўчання. Выступленні актывістаў беларускіх суполак.

Дзіна Шаўчэнка расказала пра кантакты з кіраўніцтвам Мемарыяльнага комплексу “Хатынь”, дасланую туды вялікую калекцыю фотаздымкаў: пра тое, як ветэраны з Крыма гасцявалі ў Беларусі, наведвалі Хатынь. Пра комплекс расказвала і Людміла Афізенштэйн, беларуска з Сімферопалю. Кранальным быў аповед Вольгі Рудзкі (Сімферопальскі раён). Яна з Гомельшчыны, з вёскі Муціжар, якая была спалена карнікамі ў вайну ды потым адраджалася. А сяброўка Вольгі, Галіна Баранавіч, таскама роднымі ніткамі звязана з Муціжарам. Галіна – сябар літаб’яднання “Сакскіе роднікі”, яна чытала свае вершы на беларускай мове, прысвечаныя бацькам, родным ды іншым жыхарам вёскі Муціжар Калінінкіцкага раёна.

У часе мерапрыемства святар Пётр Дворнікаў адслужыў ліцію аб супакаенні душаў людзей, якія згарэлі ў агні Хатыні ды ўсіх загінулых і замучаных. Удзельнікі акцыі сабралі букет паміаі з 79 кветак, а таксама дзіцячыя цацкі, каб даслаць у Хатынь: як даніну памяці юным ахвярам вогнянай вёскі.

Іван Ждановіч

“Радасць” светлая, хрысціянская

У чарговы раз ладзіцца ў Мінску Міжнародны пасхальны праваслаўны фестываль “Радасць”. На гэты раз ён пройдзе з 7 па 17 красавіка ў Палацы Мастацтваў пад знакам Году гістарычнай памяці.

Падзяліцца радасцю пра тое, што “Хрыстос увазрос!” – што ёсць за нябачаную рысай жыццё вечнае – у тым высокі, жышццесвярджалны сэнс гэтага самага вялікага хрысціянскага свята. Як адзначаць арганізатары, ладзіць фестываль Свята-Елісавецкінік манастыр на дабраславенні мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага Веняміна, Патрыяршага Экзарха ўсё Беларусі. Падтрымлівае праект і Мінскі гарвыканкам. А дэталёвая праграма фестывалю, павадалілі нам, ёсць на сайце www.festradost.by. Селетні яго слоган: “Ад сэрца да сэрца”. Менавіта сэрца, як вядома, ёсць тое свяшчэннае месца, у якім нараджаецца вера і любоў. І якія б розныя мы ні былі – на мове сэрцаў нашых мы можам знайсці паразуменне, пераадолець рознагалоссі ды раз’яднанасць.

На фестывалі будзе некалькі тэматычных ды інтэрактыўных пляцовак. Майстар-класы, добрыя фільмы, смачныя стравы ў манастырскрай трапезнай... Будзь гутаркі на тэмы здароўя, выхавання дзяцей, пошуку радасці ды сэнсу жыцця: са святарамі, манашкамі, урачамі, педагогамі, мастакамі ды іншымі творчымі людзьмі. Будзе працаваць і традыцыйны вялікі кірмаш, дзе вырабы прадставіць манастыры, храмы, рамеснікі з розных краін.

РАЗАМ

Мір і згоду зберагаем як каштоўнасць

На калегіі апарата Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў адзначалася: цяпер дзейнічае Дзяржпраграма “Культура Беларусі” на 2021–25 гады. Ёсць у ёй падпраграма “Беларусы ў свеце”, у якой прадугледжаны сродкі на работу з суайчыннікамі ў замежжы.

На нядаўнім пасяджэнні калегіі апарата Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў было падкрэслена: прыярытэтнымі напрамкамі дзяржаўнай палітыкі ў этнаканфесійнай сферы па-ранейшаму застаюцца падтрыманне ў грамадстве адносін талерантнасці ды ўзаемнай павагі, спыненне любых праўд дыскрымінацыі па рэлігійнай, нацыянальнай прыкметах і звязанай з імі неапраўчанасці.

Здавалася б, звычайныя палажэнні. Анічога новага? Ды на фоне русафобскіх настрояў у шэрагу краін Еўропы, ваеннай спецаперацыі Расіі ва Украіне, санкцый краін Захаду супраць Беларусі ды Расіі, на фоне глабальнай інфавайны супраць Беларусі такія дзяржаўныя курс на стабільнасць, мір і згоду ў беларускім грамадстве – стратэгічна важны. Бо як няма згоды ў грамадстве, то знайдуча й тыя, хто слабасцю такой абавязкова скарыстаецца. Ёсць сумненні? Пачытайце (ёсць у інтэрнэце) надзвычай актуальную і ў нашым часе кнігу “Трэцяя мировая інфармацыйна-псіхалагічная война”, выданаю ў 1999 годзе. Дарэчы, адзін з яе аўтараў, вядомы расійскі вучоны Уладзімір Лісічкін, мае ў радаводзе і беларускія карані. Бо ён – унук святога Лукі Крымскага (Войны-Ясянецкага), род якога браўся ў сілу калісьці ў вёсцы Ясянец (цяпер – у Баранавіцкім раёне Брэстчыны). Чытаем у кнізе: “В інфармацыйна-псіхалагічнай вайне, вайне новага тыпа, іпользуецца канал непасрэднага ўздзеяння на агульнае свядомасць, на душы людзей. Задача состоіт у тым, каб заставіць масы дзейнічаць у нужным напрамку і ўзаемадзейнічаць з гэтай сферай мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў улады з рэлігійнымі арганізацыямі ды нацыянальна-культурнымі грамадскімі аб’яднаннямі. Пры тым дзяржава спрыяе, каб сацыяльна-знач-

Актывісты беларускіх суполак замежжа на прыёме ва Упаўнаважанага Аляксандра Румака. Лістапад 2021

задзейнічана, прывяла ўрэшце да ўзброенага канфлікту ў братняй нам Украіне, які доўжыцца з 2014 года. Па сілавых моўных, этнаканфесійных лініях там удалося раскалоць, расхістаць грамадства да катастрафічных наступстваў. І цяпер звычайныя словы “мір і згода” там важаць нават больш за золата: яны на вагу жыцця.

Але вернемся на калегію. На ёй падводзіліся вынікі работы дзяржоргану па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў у 2021 годзе, ход рэалізацыі Праграмы развіцця канфесійнай сферы, нацыянальных адносін і супрацоўніцтва з суайчыннікамі за мяжой на 2021–25 гады. Акрэслены задачы на бягучы год. І дзякаваць Богу, што ў Беларусі няма экстрэмальных сітуацый ў этнаканфесійнай сферы, што вырашыць усё можна, як кажуць, у рабочым парадку. Адзначалася: ёсць згода і ўзаемадзейнічаць ў гэтай сферай мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў улады з рэлігійнымі арганізацыямі ды нацыянальна-культурнымі грамадскімі аб’яднаннямі. Пры тым дзяржава спрыяе, каб сацыяльна-знач-

ныя пытанні вырашаліся пры строгім выкананні Канстытуцыі Беларусі, заканадаўства аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыяў, меншасцяў. А між тым “этнаканфесійная гаспадарка” ў нас немалая. Прыводзіліся факты: на 1 студзеня 2022 года зарэгістравана 25 канфесій і рэлігійных напрамкаў. Агульная колькасць рэлігійных арганізацый – 3582, з іх 3409 рэлігійных абшчын, 173 рэлігійныя арганізацыі, якія маюць агульнаканфесійнае значэнне. У іх ліку: 49 рэлігійных аб’яднанняў, 36 місій, 45 манастыроў, 16 брацтваў, 9 сястрыцтваў, 18 духоўных навуковых устаноў. Адначасна, што на тэрыторыі Беларусі цяпер дзейнічае 2829 культурных будынкаў усіх канфесій, яшчэ 201 узводзіцца.

Што да этнасуполак, то на 1 студзеня зарэгістраваны 205 грамадскіх аб’яднанняў ды іх артструктур 25 нацыянальных супольнасцяў. Практычна ўсе аб’яднання маюць ужо значны досвед статутнай дзейнасці: культурна-асветнай, адукацыйнай, інфармацыйнай, дабрачыннай.

На калегіі адзначалася: ве-

льмі важна сёння інфармаваць грамадскасць пра тое, як рэалізуецца дзяржаўная палітыка Беларусі ў этнаканфесійнай сферы, пра намаганні дзяржавы на карысць умацавання міжнацыянальнага і міжканфесійнага міру і згоды ў краіне. Таму спрыяе і штогадовы Рэспубліканскі конкурс сярод журналістаў і СМІ на лепшае асветленне пытанняў міжнацыянальных і міжканфесійных адносін, міжкультурнага дыялогу і супрацоўніцтва з суайчыннікамі за мяжой: апарат Упаўнаважанага прадводзіць яго сумесна з Мінінфармацыі. Летась дыплом, спецыяльны прызы, пахвальныя граматы атрымалі 15 рэдакцый СМІ, 10 удзельнікаў. І, дарэчы, супрацоўнікі “Голасу Радзімы”, наша рэдакцыя таксама бадай штогод у тых ганаровых спісах.

Што да кантактаў дзяржавы з суайчыннікамі ў замежжы, то дзейнічае Дзяржпраграма “Культура Беларусі” на 2021–25 гады, і ёсць падпраграма “Беларусы ў свеце”: у ёй прадугледжаны сродкі на такую важную работу. Да таго ж рэалізуецца і праект Упаўнаважанага “Адміністрацыйны рэгіён Беларусі

– арганізацыя суайчыннікаў за мяжой”. І летась па выніках работы 9 рэгіёнаў Беларусі адзначаны дыпламамі, 7 – Ганаровымі граматамі Упаўнаважанага. Гэты важны патэнцыял, адзначалася, варта выкарыстоўваць у стасунках з дзяржаўнай больш актыўна. І тут, мяркуюем, ініцыятыва беларускіх суполак замежжа ў пару, калі ковід нібыта ўжо алстнуае, будзе ў рэгіёнах вельмі карыснай і запатрабаванай.

Якія асноўныя задачы на перспектыву ставяцца ў этнаканфесійнай сферы перад адпаведнымі дзяржорганамі ды іншымі зацікаўленымі? У ходзе калегіі яны агучваліся: далейшае развіццё супрацы з рэлігійнымі арганізацыямі, нацыянальна-культурнымі грамадскімі аб’яднаннямі ды суайчыннікамі – на аснове нацыянальных каштоўнасцяў беларускага народа. Надаецца ўвага патрыятычнаму выхаванню моладзі “ва ўмовах непарыўнай сувязі свабоды выбару з маральнай адказнасцю” – каб забеспечваць пры тым нацыянальную і стратэгічную бяспеку краіны. І, вядома ж, важна, каб у рабоце рэлігійных арганізацый, нацыянальна-культурных грамадскіх аб’яднанняў не было парушэнняў заканадаўства.

Са свайго боку мы ўдзячны службоўцам апарата, з якімі непасрэдна кантактуем па рабочых пытаннях, самому Упаўнаважанаму Аляксандру Румаку за іх высокі прафесіяналізм, падтрымку газеты “Голас Радзімы”, а таксама і актывістаў суполак з беларускага замежжа ў нашай працы на карысць Бацькаўшчыны. Ёсць надзея, што ўзаемадзейненне будзе паглыбляцца, і тое спрыяе ўмацаванню ўсяго Беларускага Мацерыка. І, вядома ж, міру і згодзе ў беларускім грамадстве, досведам зберажэння якога Беларусь гатовая дзяліцца з іншымі – каму ёсць у тым патрэба.

Іван Ждановіч

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Паліну Марозаву з атрыманнем Прэзідэнцкай стыпендыі-2022

Паліна Марозава ўжо “засвечвалася” ў нашай газеце як актывістка зямліцтва на Браншчыне. Цяпер дзяўчына – аспірантка, працуе хімікам-матэрыялазнаўцам у расійскім Сколкаўскім інстытуце навукі і тэхналогій “Сколтех”. Паспяхова паўдзельнічала ў конкурсе на атрыманне стыпендыі Прэзідэнта Расіі маладым вучоным і аспірантам (конкурс “СП-2022”) і цяпер

Акумулятары ад Паліны Марозавай

яе атрымлівае.

Займаецца Паліна распрацоўкай новых даўгавечных акумулятараў. Неаднаразова выяжджала ў замежныя навуковыя цэнтры (ЗША, Германія) і вывучала тамтэйшы досвед. У замежжы, дарэчы, ёй прапаноў-

валі працу па спецыяльнасці, а яна засталася ў Расіі. Вынікі даследаванняў Паліны апублікаваны ў многіх навуковых часопісах, атрымалі высокую ацэнку спецыялістаў.

Пра Паліну Марозаву ў інтэрнэце пішуць і як пра сузаснавальніцу стартапа

Дарэчы, Кіраўнік Беларускага зямліцтва на Браншчыне Мікалай Голасаў паведаміў яшчэ ў рэдакцыю, што напярэдадні Новага года губернатар Аляксандр Багамаз узнагародзіў памятным медалём “75 гадоў вызвалення Бранскай вобласці” актывістаў зямліцтва: за актыўную патрыятычную працу, вялікі ўнёсак у справу ўмацавання дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі Беларусі ды Расіі. Сярод ушанаваных – доктар сельскагаспадарчых навук Пётр Пруднікаў, камандзір воінскай часці, палкоўнік Барыс Стасевіч, студэнт Бранскага філіяла РАНХиГС пры Прэзідэнце Расіі Дзмітрый Сцерлеў. Апошні, дарэчы, сумішчаючы вучобу з працай у апарце Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта, летась паспяхова закончыў бакалаўрыят Маскоўскага дзяржаўнага юрыдычнага ўніверсітэта імя А. Кутафіна. Пры тым прадстаўляе інтарэсы Беларускага зямліцтва на Браншчыне ў ФНКА Беларусі Расіі.

“К-плюс”. Яна расказвала журналістам, што займаецца стварэннем калій-іонных акумулятараў для дамоў: “Яны дадуць энергію, выкарыстоўваюць яе ў любы момант. Такія акумулятары могуць быць рэзервай крынічай электраэнергіі, а могуць дадуць да сонечных панэляў і ветрагенератараў: каб дамы былі энергезалежнымі. Я ўпэўнена, што тэхналогія зацікавіць як расійскіх, так і замежных фундатараў, еўрапейскі рынак. Гэтая ніша пакуль што нікім не занятая”.

Мяркуюем, і ў беларускіх спецыялістаў, якія актыўна распрацоўваюць электратранспарт, тэхналогія больш шырокага выкарыстання электраэнергіі ў камунальнай гаспадарцы, можа быць інтарэс да распрацовак супляменніцы са “Сколтехна”.

Рыгор Гаршка

ДОСВЕД СЯБРОЎ

Самара з беларускім каларытам

Навіны з горада на Волзе праз прызму абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” – ад нашага няштатнага карэспандэнта

Зорка Марыны з ансамбля “Сюзор’е”

Салістка беларускага вакальнага ансамбля “Сюзор’е” Марыя Прус паспяхова паўдзельнічала ў адкрытым міжрэгіянальным конкурсе “Алы парус”: у старэйшай моладзевай групе ў намінацыі “Паэзія” атрымала дыплом Лаўрэата 1 ступені

Вінікі літаратурнага конкурсу, які ладзілі Цэнтр пазашкольнай работы “Поиск” гарадской акругі Самара і абласная арганізацыя маладых літаратараў, падыялі на пачатку лютага 2022 года. І вось радасная вестка: Марына Прус ушанавана дыпломам Лаўрэата 1 ступені: за верш “Нет важнее семьи”. Зорка вядомасці таленавітай дзяўчыны ўзыходзіць і дзякуючы таму, што яна – салістка беларускага вакальнага ансамбля “Сюзор’е” (мастацкая кіраўніца – Алена Кіршышова). Дзейнічае ж творчы калектыў пры Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000”.

Верш Марыны – своеасаблівы заклік да ўсіх берагчы шчасце ў сямейным коле: “...Мир здесь ярче, теплее, добрее/ Смех здесь громче и так нежно греет/ Сердце тает, а разум светлеет./ Нет важнее семьи, нет важнее!”... Нарадзілася Марына Прус 29 лістапа-

Марына Прус на гістарычным фестывалі

да 1988 года, закончыла Паволжскую дзяржаўную сацыяльна-гуманітарную акадэмію (цяпер: Самарскі дзяржаўны сацыяльна-педагагічны ўніверсітэт). Азначым, што ў гэтай установе з 1932-га па 1946 год загалваў кафедрай заалогі Андрэй Мельнічэнка – наш зямляк з вёскі Казіміраўкі Лоеўскага раёна Гомельшчыны. 3 21 ліпеня 1943 года ён выконваў абавязкі дырэктара Куйбышаўскага педінстытута, а ў студзені 44-га назначаны там дырэктарам. Што да Марыны Алегаўны, то яна працавала настаўніцай музыкі, цяпер – настаўніца пачатковых класаў у 1-й школе пасёлка Стройкераміка: гэта ў муніцыпальным раёне Волжскі Самарскай вобласці. Болей за 15 гадоў Марына ў суполцы “Руска-Беларускае Братэрства 2000”, у складзе прысуполкавых ансамбляў “Каданс” і “Сюзор’е” шмат выступала як у Расіі, так і ў Беларусі. А нядаўна пачала браць удзел і ў фестывалях гістарычнай рэканструкцыі “Энкалпион”.

Вершы пачала пісаць яшчэ школьніцай. Прычым на яе тагачасны верш “Самара” Алена Кіршышова напісала музыку – і песня загучала са сцены, перамагала ў конкурсах-фестывалях мастацтваў. Цяпер вершаў у Марыны ўжо шмат: кніжку можна сабраць. А хутка выйдзе выйдзе зборнік твораў лаўрэатаў конкурсу верш Марыны, “Алы парус”, і ў ім будзе адзначаны дыпломам.

Усе сябры суполкі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” віншуюць Марыну з поспехам. Новых вышыняў у творчасці!

Фота з сямейнага архіва

Марыны Прус

Самарская Масленіца і “Родны кут”

Каб зладзіць найстаражытнее славянскае свята, паядналі свае намаганні як самарскія беларусы, так і партнёры іх на культурнай дзейнасці

Як адзначае кіраўніца суполкі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” Ірына Глушкая, сёлета для беларусаў Самарскай вобласці “Масленіца зазьяла новымі фарбамі”: бо ўвесь 2022 год прысвечаны ў краіне культурнай спадчыне народаў Расіі. Так што для беларусаў гэта цудоўная магчымасць і самім больш паглыбіцца ў традыцыі нашых продкаў, і расказаць пра іх іншым. Таму педагогі Беларускай няўдзельнай школы “Родны кут” Іна Сухачэўская і Наталля Меліхава, актыўныя моладзевыя аддзялення суполкі на чале з Юліяй Цяплянскай вырашылі зладзіць у Самары Масленіцу з беларускім каларытам. Падключылі партнёраў з Цэнтра пазашкольнай адукацыі “Творчество” – і ўсё атрымалася на славу.

Педагогі ў зямельнай, гульнявой форме расказалі юным гасцям свята пра адметнасці Масленіцы ў Беларусі: тут яна і Масленка, і Сырніца. Вяскоўцы ведаюць: да прыходу Масленага тыдня каровы на падвор’ях ацяляцца паспяваюць, ёсць малако ў хатах. Таму ў Беларусі, сцвярджаюць знаўцы, на Масленіцу прынята есці не толькі біліны, але ж і сырнікі ды варэнкі.

Арцёмка Курмакоў з карабейнікамі

Весела ўсё было!

І пра дзеі абрадавыя быў на свяце апавед. А гандляры з розным таварам прыйшлі, пры тым спявалі, карагоды вадзілі ды ўсіх у гурт далучалі. Дзеткі з “Роднага кута” акуліны ў масленічныя гульні-забавы, як кажуць, з галавой.

А яшчэ й даведаліся заадно ад педагогаў, што кожны дзень Масленіцы мае сваё значэнне. А заканчваецца Масленічны тыдзень Даравальнай Няўдзельнай. Паводле беларускіх традыцый, пасля вячэры сядзеў гаспадар хаты, а да яго па чарзе падыходзілі браты і сыны, пасля жанчыны. Кланяліся да зямлі, казалі: “Даруй, бацька родны, калі чым саграшыў (саграшыла) перад табы спрайвай ці языком”. Выслушаўшы ўсіх, гаспадар у сваю чаргу кланяўся да зямлі ўсёй сям’і, просячы, такім чынам, прабачэння за ўсё і свае грахі ды памылкі. Пэўна што такая, глыбока хрысціянская па духу традыцыя спрыяла ўмацаванню родавых сувязяў, прыўносіла дух дабрны, міласэрнасці ў хаты і сэрцы. І як жа важна, будзем шчырымі, каб падобныя традыцыі прадаўжаліся і ў нашым часе. Яны ж не страцілі свой высокадухоўны, паціўны патэнт – гэта многія з нас традыцыі бацькоў страцілі.

Мікалай Бойка

ТЭРЫТОРЫЯ ТВОРЧАСЦІ

Песні мужнасці, песні любові

Знаквы творчы праект рэалізаваў разам з партнёрамі актывісты Беларускай суполкі ў Тальяці на чале з Людмілай Дзёмінай

Подый часу лавіць у ветразі, каб не спыняўся, далей развіваўся, доўжыўся ў акіяне Жыцця творчы беларускі рух – гэткае, відаць, творчае крэда ў Людмілы Дзёмінай. У якой, дарэчы, сёлета будзе прыгожы юбілей! Кіраўніца Беларускай мясцовай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” гарадской акругі Тальяці не абмяжоўваецца і цяпер напрацаванымі раней формамі працы. Чытачы “Голасу Радзімы” ведаюць, што былі няпростыя часіны ў дзейнасці створанага ёй, сабранага вялікімі намаганнямі ансамбля беларускай песні “Купалінка”. Заснаваны гурт у 2005 годзе, выведзены ёй жа, мастацкай кіраўніцай, у ганаровы статус народнага: 5 гадоў таму.

Пра тое, дарэчы, і мы пісалі пяць гадоў таму – ёсць і ў інтэрнэце тэкст “Новая вышыня “Купалінкі””: Вядомы беларускі твор-

чы калектыў з Тальяці, якім кіруе ўраджэнка Бабруйска Людміла Дзёміна, абараніў ганаровае званне “народны” пад час канцэртнай праграмы “Напеў зямлі маёй Беларусі” – ГР, 19.04.2017. Ну а хто меў калі справу з творчымі людзьмі, той выдатна разумее:

асаблівы талент патрэбен, каб з імі ўмець ладзіць, да таго ж у грамадскай рабоце. Працаваць, натхняць на высокі вынік, выходзіць на прэстыжныя сцэны, трымаць марку... А ўсё гэта ў “Купалінкі” – ёсць. Вось і апошні праект, пра які напісала ў рэдакцыю Людміла

Іванаўна – таму пацвярдзэннем.

19 лютага 2022 года ў тальяцінскім Культурным цэнтры “Автоград” прайшоў не проста справядачны канцэрт гурта “Купалінка” Гэта быў душэўны, патрыятычны праект “За любовь і за пераду”, прысвечаны Дню абаронцы Айчыны. Гасцямі сцэнічнай дзеі сталі ўдзельнікі баявых дзеянняў у Афганістане і Чачэнскай Рэспубліцы. А праз лічаныя дні, які мы ведаем, з’явіліся ў Расіі таксама і новыя героі: баявыя дзеянні разгарнуліся ўжо на тэрыторыі Украіны, дзе пачалася расійская ваянная спецаперацыя. Вось так, “на высокіх патрыятычных нотах” выдуць сваю непаўторную мелодыю беларусы ў Тальяці, нібы прадугадваючы: такая дзейнасць сёння ў грамадстве надзвычай запатрабаваная.

На канцэрце “Купалінка” выконвала новыя песні са свайго рэпертуару: “Чаканне”, “Дзе ты, хмелю, зімаваў”, “Ой, ды за акенцам” беларускага аўтара Мікалая Яцкова. У канцэрце

паўдзельнічалі кіраўнік музычнага гурта “Пятый элемент”, аўтар-выканаўца, лаўрэат 1-га Усерасійскага фестывалю аўтарскай песні пагранвойскаў Расіі Юрый Андрушын і народны хор рускай песні (кіраўнік – Міхаіл Лаўрэнтэў). З Днём абаронцаў Айчыны ўсіх віншавалі прадстаўнікі Добраахвотнага таварыства ветэранаў пагранвойскаў “Застава-63” горада Тальяці: Павел Ганчар, ардэнаносец Вячаслаў Гастылёў, Андрэй Дзямідаў і Аляксей Куландзін.

Цудоўны канцэрт. Хораша выбудаваны, да таго ж ёсць выдатныя відэазапісы – можна знайсці ў інтэрнэце. Людміла Дзёміна спявала сольна ўсімі любімую “Сінявокую”. Цудоўна выступіў Юрый Андрушын: выканаў “Молодость моя – Белоруссия”, а пасля вядомай песні воінаў афганцаў “Мы уходим”. лодзі ў зале не стрымлівалі слёз. Калі ж слухаш яе сёння, то набывае яна і новае гучанне. Новыя сэнсы.

Іван Ждановіч

Людміла Дзёміна з яе “Купалінкі”

Вялікага чалавека і зблізку відаць

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Першым вялікім агульным праектам, у якім пашчасліла мне паўдзельнічаць, было будаўніцтва ў Мінску духоўна-адукацыйнага цэнтру БПЦ. Уладыка надаваў праекту вялікае значэнне. Узнікала шмат праблем, асабліва фінансавых. Дапамагалі дзяржава і камерцыйныя структуры. Помніцца беражлівае, душэўнае стаўленне Уладыкі да кожнага чалавека, які прапанаваў сваю дапамогу. Як правіла, ён сам сустракаў такіх людзей у холе Епархіі, праводзіў да сябе ў кабінет і спакойным ціхім голасам расказваў пра свае планы. Ён не прасіў – проста гаварыў. І не пацэпваў яго было немагчыма!

Назваць духоўна-адукацыйны цэнтр нерукатворным помнікам Уладыку нельга: яго ж будавалі людскія рукі. Але значэнне той вялікай будовы ў жыцці БПЦ немагчыма пераацаніць! Я бачыў, колькі працы, сіл, здароўя ўкладваў Мітрапаліт у часе практавання і будаўніцтва цэнтру. Усё рабілася дзеля таго, каб прыўзняць духоўную адукацыю ў краіне на новы ўзровень. І Уладыка разумее, што ўкладанне сродкаў у адукацыю ёсць доўгатэрміновыя інвестыцыі ў праваслаўе, у будучыню мільянаў людзей.

Я тады займаўся пытаннямі сацыяльнай абароны вайскоўцаў. Сітуацыя ў 90-я гады ў гэтай сферы была вельмі складанай. Развал СССР, скарачэнне Узброеных сіл выклікалі шэраг праблем у жыцці афіцэраў: забеспячэнне жыллем, грамадзянства, перавучанне, працаўладкаванне... У тых умовах людзі мелі патрэбу найперш у маральнай падтрымцы. І мы, афіцэры ў адстаўцы, вырашылі рэалізаваць праект на стварэнні Фонду духоўнага адраджэння. Такім чынам хацелі даць жыццёвы імпульс тэрыторыям “вызваленых” ваенных гарадкоў, дзе сітуацыя была найскладанай. Паводле праекта прадулелжвалася будаўніцтва ў тых гарадках невялікіх цэркваў, арганізацыя работы цэнтраў сацадпартыі звольненых афіцэраў і членаў іх сем’яў, стварэнне таксама невялікіх вытворчасцяў – а значыць, і новых працоўных месцаў. Уладыка не проста падтрымаў ідэю – ён актыўна ўключыўся ў працу, прапанаваўшы назваць Фонд у гонар святаго вялікамуучаніка Георгія Перамагасца. Які быў анёлам і апекуном некалькіх вялікіх будаўнікоў рускай дзяржаўнасці ды і ўвогуле рускай ваеннай сілы.

Распрацавалі ўстаноўчыя дакументы. Подпісалі: Уладыка Філарэт і я, кіраўнік грамадскага аб’яднання. Знайшлі фундатараў. Праца пайшла. Ды, на жаль, не ўдалося нам давесці праект да лагічнага завяршэння. Але ж праца побач з Уладзікам не была марнаю: шмат чаго мяне навучыла. І я выказаў яму вялікую падзяку за сумесную дзейнасць, віншуючы з 75-гадовым юбілеем. Уручыў юбілярну вялізны букет, па колькасці

прыгнутых гадоў, яго любімых белых рух.

Час ішоў, мы ўжо рэдка сустракаліся. А Уладыка тым не менш цікавіўся лёсамі людзей, якія стаялі ля вытокаў праекта. Помніцца, як па запрашэнні Уладыкі наведваў і я Свята-Успенскі Жыровіцкі манастыр, храм Афанасія Брэсцкага. Пасля царкоўнай службы, як правіла, былі трапезы. Я шчыра ганарыўся, што мае месца было побач з Уладзікам. Па ходзе сустрэчы ён часта звяртаўся да многіх прысутных, прасіў іх падзяліцца думкамі, праблемамі. Часта ў яго каментарых былі ноткі вытанчанага гумару, атмасфера здавалася нязмушанай. Ды адчувалася, што паводзіць сябе людзі, прысутныя на трапезе, крыху скаявана, і асабліва святары. Тады я шмат чаго не разумееў. І стараўся неjak падняць агульны настрой, звяртаючыся да Уладыкі з рознымі пытаннямі. Часам, пэўна, і не зусім карэктнымі: як кажучы, занадта мірскімі. Неjak

Мітрапаліт Філарэт, памкнёны ў неба

пры чарговым такім пытанні настаяльнік храма айцец Аляксандр, які сядзеў побач, гучна назваў мяне па імені па бацьку. Я зразумеў: рабілі штосьці не так. Напрыканцы трапезы я запытаў святара пра тое. Айцец Аляксандр патлумачыў: сваімі пытаннямі я часам правакую Уладыку. Бо, адказваючы на іх, Уладыка – як Першасвятар – фармулюе свой пункт погляду на гэтую праблему. І гэта ўжо становіцца нормай закону для ўсёй Беларускай праваслаўнай царквы. Што не заўжды правільна... Я быў вельмі ўдзячны айцу Аляксандру за тое, што пасвясіў мяне ў такія тонкасіці царкоўнага жыцця.

У Епархіі было некалькі маіх асабістых сустрэч з Уладзікам. Пасля заканчэння адной з іх Уладыка, праводзячы гасцей, кудысьці адлучыўся. Мы стаялі на 2-м паверсе, не ведаючы, што рабіць.

З’явіўся ён нечакана, і ў руках трымаў невялікую ікону Збавіцеля – з дабраславеннем Патрыярха Аляксея і Уладыкі Філарэта. Ён уручыў ікону мне і сказаў: гэта яго падарунак майму сыну Міхаілу, якому споўнілася 18 гадоў. Мяне глыбока крануў такі ўчынак. Гэта ж па ходзе размовы за сталом Уладыка, пачуўшы пра паўналеце сына, палічыў патрэбным прайсці ў свой кабінет па ікону ды ўручыць яе мне для сына.

Мы ўсе памятаем, як Мітрапаліт Філарэт напрыканцы 2013-га па стане здароўя адыйшоў ад спраў кіравання Епархіі. Ды не ўсе ведаюць, што і пасля таго ён часам праводзіў літургію ў Епархіі. То была знакавая падзея для кожнага прыхаджаніна БПЦ. Аднойчы і я быў на такой літургіі. Здароўе Уладыкі на той час паслабела, ён быў пад пастаянным наглядом урачоў. Шмат рабілі для падтрымання здароўя Уладыкі, ведаю, урачы Ваеннага шпітала ў Мінску, якім кіраваў тады палкоўнік медслужбы Свята-Іаанна Савіцкі. Уладыка заўсёды з вялікай цэльнасцю гаварыў пра гэты калектыў. Калі я зайшоў у Епархію, падняўся на 2-гі паверх, там ужо ішла служба. Уладыка Філарэт праводзіў літургію. Было вельмі шмат людзей. Усім хацелася ў такія хвіліны быць побач са сваім духоўным пастырам. Пасля заканчэння службы я выйшаў у калідор, бо прыкінуў: на гэты раз сустрэчы з Уладзікам пэўна што не будзе. І раптам убачыў: ён ідзе праз нагоўп людзей. Было бачна, што стаміўся. Я пайшоў насустрач. Ён убачыў мяне, мы рухаліся насустрач адзін аднаму, спыніліся, абняліся. І я спытаў: “Уладыка, адна не дадаюць здароўя?”. Ён паглядзеў на мяне, нічога не сказаўшы. На твары была лёгкая ўсешка, але вочы – з тугю. Відаць, пагадзіўся са мной. Я распавёў яму аб маючым адбыцца вяселлі сына. Бачыў, цяжка яму, і праводзіў Уладыку да дзвярэй у ягоны пакой. Тады ж яго сакратар папрасіў мяне крыху пачакаць. Праз некаторы час выйшаў, сказаў: дрэнна стала Уладыку, і ён не зможа выйсці да мяне. І па яго ж просьбе ўручыў мне эксклюзіўны падарунак: ікону святаго праведнага Філарэта Міласцівага – для сына, у гонар будучага вяселля.

Я замёр. Мне стала не па сабе... Я разумееў, бачыў: шмат працы ўкладана ў выбар іконы. Гэта быў вельмі дарагі па значнасці падарунак. І мне раптам здалося, што такім чынам Уладыка дзякуе людзям, з якімі звязваў яго лёс. Можна, дзякуе апошні раз. Развітавацца... Я папрасіў перадаць Уладыку мае, майго сына Міхаіла словы падзякі. Узяў падарунак і выйшаў.

Мне здавалася тады, што бачыў я

Уладыку ў апошні раз. Але ж не! Хоць ён цяжка пераносіў абвастрэнне хваробы, па майй просьбе абвясціў пладам. Я ўвайшоў у знаёмы пакой. Святае згашана. Паўзмрок. Цішыня. Вельмі гнятлівае, страшнае. Уладыка сядзеў, накрыты пладам, у крэсле і, здавалася, драмаў. Пры маім з’яўленні падняў галаву, расплюшчыў вочы і паглядзеў на мяне. Павіталі адзін аднаго. Я, не адрываючыся, глядзеў у яго вочы. У іх было глыбокае разуменне таго, што адбываецца. Ён уважліва слухаў мой апавед, у якім на гэты раз было шмат болю. Але быў і шчаслівы момант: у мяне нарадзіўся ўнук! І я паказаў Уладыку фота Даніка на тэлефоне разам з маім сынам – яго бацькам. Уладыка доўга глядзеў на фота. Потым дабраславіў фота і падаў знак памагатаму. Той прынёс кнігу “Мітрополит Филарет из рода Вахромеевых. ЖИЗНЬ НА ПУТИ ПРАВДЫ”, якая прысвечана 75-годдзю Высокапраасвячэннага Філарэта (Вахрамеева), Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі.

Ён доўга трымаў кнігу ў руках. Пачаў гартыць старонкі. Вельмі павольна, узіраючыся ў фатаграфіі. Перад яго вачыма нібы праягала яго жыццё. Ён сышоў ва ўспаміны. Я ціха назіраў за ім. У горле стаяў камяк. Уладыка маўчаў. Потым, дабраславіўшы, перадаў кнігу мне, майму сыну Міхаілу, майму ўнуку Данілу і сказаў на развітанне: “Усё будзе добра!”. Я пажадаў яму здароўя...

Гэта была мая апошняя сустрэча з вялікім чалавекам: Уладзікам Філарэтам. Пад яго духоўным кіраўніцтвам Беларусь выходзіла з эпохі бязбожжа ў эпоху хрысціянскай веры, дзяржаўнай незалежнасці: па сутнасці, з кастрычніка 1978-га па 25 снежня 2013-га ён быў на чале Беларускай праваслаўнай царквы. Памёр ганаровы Патрыяршы экзарх Беларусі, Герой краіны мітрапаліт Філарэт у 85-гадовым узросце: 12 студзеня 2021 года. І цяпер гісторыя Беларускай праваслаўнай царквы прадаўжаецца ўжо без яго.

Сення мне вельмі не хапае Уладыкі ў рэальным жыцці: адчуваю тое ўсім нутром, душой. Чама? Як тут адкажаш... Калісьці ў невялікім мястэчку Любаны ў сям’і Міхаіла і Алены Пракаповічаў нарадзіўся маленькі чалавек Віктар. Наперадзе ў яго было цэлае жыццё. Бацькі зрабілі ўсё, каб ён адбыўся. Але ж тое было мірскае жыццё, у якім вельмі цяжка прыйсці да таго, каб нават здаць сабе пытанне: навошта было табе далезна гэтае жыццё? Але ж воўс у маім лёсе з’явіўся чалавек, які сваім жыццёвым прыкладам дапамог мне расплюшчыць вочы. Тады і пытанне ўзнікла ў мяне, і адказ на яго – таксама з’явіўся. І ўсё мае жыццё змянілася – дзякуючы таму, што ў ім і цяпер ёсць, і заўжды будзе Уладыка Філарэт.

Віктар Пракаповіч, афіцэр запasu

НАВІНКИ КНИГАВЫДАННЯ

Вяршыні Усходу – у Выдавецкім доме “Звязда”

Пабачыла свет новая перакладная кніга ў Выдавецкім доме “Звязда”: накладам 700 экзэмпляраў выйшаў зборнік вершаў Амара Хаяма “Выбраныя старонкі” ў перакладзе на беларускую мову.

Творчы праект ініцыявала Пасольства Ісламскай Рэспублікі Іран у Рэспубліцы Беларусь. Кіраўнік дыпмісіі Ірана ў нашай краіне снадар Саід Яры прапанаваў беларускім кнігавыдаўцам гэтую ідэю літаратурна-мастацкага знаёмства з Амарам Хаямам і з самім Іранам.

“Каб ганчарам, што смела месіць гліну/ Вярнуць здарова клёк хоць на хвіліну – Не білі б, не давалі б аплявух./ Бо гэта прах бацькоў з зямлі ўспаміну/ (пераклад народнага паэта Беларусі Рыгора Барадзіліна). Мудрасць Амара Хаяма

– не хваласпеў яго часінам, волнасці чалавека ў прасторы часу. Мудрасці Хаяма – гэта жаданне прайсці дарогамі ўсведамленай вечнасці гуманістычных, духоўных ідэяў светабудавання. “Гэй, светам недасведчаны нябога/ Ты з ветру сам і ўся твая трывога/ Міяжа твайго жыцця – цэнтр двух нябытаў/ Тлен у табе, вакол цябе – нічога”. (Пераклад Рыгора Барадзіліна.)

І калі пераклады Барадзіліна даўно вядомыя беларускаму чытачу, яны выходзілі асобным выданнем, то большую палову кнігі “Выбраныя старонкі” склалі пераклады, якія ажыццявілі Віктар Шніп і Генадзь Аўласенка. Дасведчаныя майстры перакладу, яны пранікліся сутнаснымі ўз’яўленнямі пра пазычаныя росшукі мастацка слова з Усходу. І чытаючы здзей-

сненыя імі пераўвасабленні, адчуваеш надзвычайную сілу слова Амара Хаяма, яго паяднанне з сацыяльнымі, жыццёвымі клопатамі людзей. І разам з тым разумееш, што ўсё простае, лёгкае мае пад сабою аснову, грунт, на якім трываліцца вечныя ісціны. “Сутнасць ісціны вечна зрываецца з рук/ Пошук ісціны – нейкі загадкавы круг! І таму лепей невукам ты заставайся, / Бессонсоўнае бо спасцежэнне навук”. (Пераклад Генадзь Аўласенкі.)

Ілюстрацям кнігі “Выбраныя старонкі” выступілі вядомы беларускі мастак азербайджанскага паходжання Каміль Камал. Болей як 30 яго чорна-белых малюнкаў упрыгожваюць зборнік паэзіі Амара Хаяма. Мастак не першы раз звяртаецца да афармлення кніг паэзіі ўсходніх май-

строў вершаскладання. Ён выступаў ілюстратарам зборнікаў серыі “Светлыя знакі: паэты Кітая”. Таксама аформіў аўтарскую анталогію перакладаў Міколы Мятліцкага “Пялёскі лотасу і хрызантэмы: 100 паэтаў Кітая XX стагоддзя”, класіка кітайскай паэзіі Ай Ціна “Тімі святлу”, зборнік вялікага паэта Бангладэш Казі Назрула Іслама. У малюнках Каміля Камала – выразныя штыркі настраваўсці, усведамленае філасофскага складкіна паэзіі Амара Хаяма.

Набыць кнігу можна і непасрэдна ў ВД “Звязда” ў Мінску па адрасе вуліца Захарава, 19, а таксама ў мінскай кнігарні “Акадэмікніга” па праспекце Незалежнасці, 72.

Кастусь Лецінца

Цярністы шлях Аляксея Талая

Кніга “Нязломны Аляксей Талай” – пра моцнага духам чалавека, цела якога ў юнацтве пакалечылі асколкі фашысцкай міны з ваенных часоў. Ён здолеў выстаяць у цяжкай барацьбе за жыццё.

У Выдавецкім доме “Звязда” ў серыі “Адрасы Беларусі ў свеце” выйшла кніга пра чалавека, які ў юнацтве падарваўся на міне, быў нязвечны, але не зламаўся маральна. Аўтар кнігі – журналістка газеты “Звязда” Валерыя Сцяцко.

сцерагаць нас у любы момант. Аляксей Талай падарваўся на міне яшчэ падлеткам, у 16 гадоў: тушыў вогнішча, якое суседскія дзеці распалілі вясной непадалёк ад дачнага надзела яго сям’і. Трагедыя здарылася 8 мая 1999 года, напярэддні Дня Перамогі. А святочны дзень Аля-

ваенны шпіталь. Аперыраваць хлопца з мінна-ўзрыўным раненнем узяўся дасведчаны хірург Мікалай Абрамаў. У кнізе ён расказаў: “Лёшу, можна сказаць, яшчэ пашанцавала. Унутраныя органы не пашкодзіліся, дзякуючы чаму ён і выжыў”.

Цялесныя і душэўныя раны Аляксея загойваліся доўга. “Былі дні, тыдні, месяцы, калі падавалася, што ўсё скончылася. Фашысцкая міна разарвала маё цела. Лёс не лёс, але тое, што павінна адбыцца, адбудзецца. Усё гэта не проста так. Кожны павінен прайсці праз свае рэперныя кропкі, якія закладваюцца для яго. Пытанне ў тым, ці зможаш ты дапаўзіць да наступнага этапа свайго жыцця. Ці зможаш перамяніць сваё жыццё? У той момант, калі ўсё будучы глядзець на цябе, ці зможаш ты гэта? Фашысцкую міну перажыў – а ці зможаш ты жыць далей? Не звяр’яецца, а прыняць новае жыццё”, – так разважае ён. Перад ім стаяла нялёгкае задача: “Я павінен быў змірыцца з тым, што ніколі не змагу прабежыцца па ранішній расе, узяць за руку каханую жанчыну, сваіх дзяцей падкінуць да неба. Не змагу. Але нешта ж я змагу! І таму я мушу папрацаваць, каб трымаць марку. Як нашы дзяды і прадзеды выстаялі. Але, змірыўшыся, я ўжо здабыў сілу”.

Матывацыйны спікер часта выступае перад маладымі людзьмі ды заклікае іх не здавацца ў цяжкіх абставінах, верыць у свае сілы. І перамагаць! Асабліва яго разумеюць юнакі і дзяўчаты, якія жывуць на тэрыторыі, дзе вядуцца ваенныя дзеянні, а снарады і кулі падсцерагаюць іх на кожным кроку. У мінулым годзе Аляксей Талай наведаў Дзяржаўную Народную Рэспубліку, каб сустрэцца з дзецьмі – ахвярамі вайны. А ў верасні 2021-га ўжо яны (150 чалавек) прыехалі ў Мінск: наведваць яго і адпачыць у Беларусі.

Аляксей на старонках кнігі разважае: “Аднойчы мае выступленні параўналі з тым, як раней у школы прыходзілі ветэраны Вялікай Айчыннай вайны і расказвалі дзецям пра барацьбу з фашыстамі. І гэта было вельмі важна для выхавання. А сёння ветэраны практычна не засталіся. І я зразумеў, што магу расказаць пра выпрабаванні, кроў, боль, страты, пра чалавечае гора. Як унук ветэрана я прадаўжаю

яго традыцыі. Расказваю аб выпрабаваннях не толькі сваім дзецям, але і тысячам іншых у розных краінах. Адчуваю вялікую адказнасць”.

Часта можна пачуць, што інвалід – гэта ні на што не здольны, няшчасны чалавек. Аляксей жа ўзяў на сябе мужнасць не абмяжоўваць сябе ў магчымасцях і не баіцца выпрабаванняў. У яго чачвёра дзяцей: двое ад першага шлюб і двое ад другога. Ён паспяхова ў бізнэсе і спорце. Заслужыў званне “Майстра спорту”, устанавіў рэкорд свету і Еўропы, увайшоў у склад На-

У Аляксея Талая шмат сяброў і аднадумцаў цыянальнай Паралімпійскай зборнай Беларусі па плаванні, стаў Зорным Паслом II Еўрапейскіх Гульніў. На сённяшні дзень узначалівае Дабрачынны фонд Аляксея Талая.

Ганна Лагун

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўручае прэмію “За духоўнае адраджэнне” Дабрачыннаму фонду імя Аляксея Талая – за асаблівыя заслугі ва ўвасабленні ідэі гуманізму, рэалізацыю дабрачынных праектаў, скіраваных на захаванне гістарычнай памяці і традыцый, падтрымку дзяцей, якія пацярпелі ад ваенных дзеянняў. 11 студзеня 2022 г.

Сёння Аляксей Талай – вядомы матывацыйны спікер, які заахвочвае жыццё нават тых, хто сутыкнуўся са смяротнай хваробай: “Не кожны здужае, а вы змагі выстаяць, знайсці ў сабе пазітыў і не выяргаць праклёны Богу, а пакарліва несці свой крыж. Гэта вельмі важна. У гэтым ваша моц. Вы даеце прыклад іншым людзям, якіх могуць выбіць з каліяны драбнейшыя жыццёвыя праблемы. І, магчыма, у гэтым ваша святая роля. Плач, не плач – заўтра будзе новы дзень. І ўсё трэба пераадоўваць. Да апошняга дзяснэчка выпрабаваць, што дадзена табе”. І дадае: “Мы, інваліды, часта заўважаем, наколькі здаровым людзям усё роўна тое, што ў іх ёсць. І ў гэтым таксама наша місія, Богам дадзеная, – паказваць, што існуе таксама іншае жыццё, у якім трэба скрозь пот і кроў паўзіць – у прамым сэнсе гэтага слова – да сваёй мэты”.

Па гэты час у зямлі Беларусі знаходзіць небяспечныя боепрыпасы, што засталіся з часоў Вялікай Айчыннай вайны. Спадарожнікі вайны – бомбы, міны, снарады, патроны – могуць пад-

ксей сустрэкаў у разадраным целе, без абедзвюх рук і ног. Было крыўдна: бацькі і дзед столькі спадзяванняў ускладвалі на яго. І што ж: яны не спраўдзіцца? Пытанне “жыць ці не жыць далей?” не давала спакою.

Кніга бабудаваная на ўспамінах родных і тых, хто быў сведкам трагедыі сям’і Талаеў. Апаведы самога Аляксея, маці, брата, сяброў, суседзяў, урачоў, якія былі побач з ім у цяжкую пару, вельмі эмацыйныя і праўдзівыя. Яны кранаюць за сэрца кожнага, хто нераўнадушны да чужога гора. Прывядзем далей некаторыя з іх.

Маці Аляксея, Людміла Канстанцінаўна, успамінае: “На адным з кансіліумаў лекары падазрона са мной размаўлялі. Напэўна, хацелі пацьвіць: патрэбен мне Лёша ці не, каб высветліць, ці ёсць сэнс з ім важдачы. Я ім сказала: “Усё, што ёсць у Лёшы, мне дастаткова”. І яны зразумелі, што трэба яго лячыць і нават не дапускаць іншых думак”. Яна дамаглася, каб сына перавезлі з Аршанскай раённай бальніцы ў Мінскі

ЗЕМЛЯКІ

Памяць Івана Мележа ўшанавалі ў Няклінаўскім раёне: у тых мясцінах у вайну Іван Паўлавіч быў цяжка паранены Далёка ад Беларускага мора, рэчка Дон, Растоўская вобласць. Аднак нябачнымі по-

в’язямі яны паяднаныя. (І ваенны лёс вядомага ўраджэнца Гомельшчыны іх спалучае. Летась мы пісалі: у сяле Пятрушыне, што ў Няклінаўскім раёне Растоўскай вобласці, адкрыўся літаратурна-этнографічны пакой, прысвечаны беларускаму класіку. П.: “Далёкі бераг Івана Мележа”. – Рэд.) Сёлета ж у пльні міжнароднага праекта “Берега дружбы” 9 лютага супрацоўнікі Пятрушынскай бібліятэка імя Івана Мележа сумесна сумесна з актывістамі суполкі “Беларусы Няклінаўскага раёна” правялі

дзве імпрэзы, на якіх згадвалі пра Мележа.

Спачатку прайшла сустрэча “Інфармацыйная гадзіна: Беларусь” Мы запрасілі на яе дзяцей малодшых класаў. Расказвалі пра Беларусь і беларусаў, якія жывуць па ўсім свеце, у тым ліку і на данскай зямлі. Дзеці ўважліва слухалі, задавалі пытанні, падключаліся да размовы. Дырэктар бібліятэкі Таццяна Буцай расказала пра жыццё і творчасць Івана Мележа, паказала яго кнігі. А я прачытала беларускую народную казку “Чароўная лудка”, расказала пра некаторыя стравы, якія гатуюць у Беларусі.

Калі дзеці пайшлі на ўрок, да нас завіталі ўдзельніцы клуба “Вдохновение”. Для іх таксама расказалі пра жыццё і творчасць пісьменніка, яго баявы шлях у гады вайны, звязаны з Растоўскай вобласцю. Тут ён быў цяжка паранены, але растоўскі хірург здолеў захаваць яму руку. Таццяна Буцай паказала прадметы беларускага побыту, сабраныя ў літаратурна-этнографічным пакоі Івана Мележа, яго кнігі, фатаграфіі – дар ад сваякоў пісьменніка. Я правяла віктарыну пра Беларусь, а таксама “Урок нацыянальнай кухні” – гаварылі пра рэцэпты гатавання калду-

ноў і бабкі з бульбы. Некаторых, дарэчы, у Пятрушыне яшчэ не ведалі. Гаспадыні з “Вдохновения” абіялі паэксперыментаваць. Да таго ж і яны прыйшлі на сустрэчу з рэчамі, якія самі зрабілі. Дзяліліся сакрэтамі рукадзелля.

Так мы адзначылі 101-ю гадавіну Івана Мележа: нарадзіўся на Гомельшчыне 8 лютага 1921 года, у вёсцы Плінішча Хойніцкага раёна. У святга ўпліялі беларускія матывы, і яго ўдалося.

Ірына Север, сакратар МНКА “Беларусы Няклінаўскага раёна”, Растоўская вобласць

Згадкі пра Беларусь на данскай зямлі

Саломка, праца і натхненне

Майстрыха Ніна Барысюк, доўга жывучы ў Крыме, знаходзіць натхненне для творчасці ва ўспамінах з беларускага дзяцінства

Сёлета ў Ніны Мікалаеўны юбілей: споўніцца 15 снежня 70 гадоў. Запланавана персанальная выстава яе работ. А карціны майстрыхі з саломкі неверагодна прыгожыя, аб'ёмныя. Хто бачыў іх, задаецца пытаннем: адкуль вытокі таленту?

Помніцца, упершыню я любавалася карцінамі Ніны Барысюк у 2011-м у Ялце: на выставе “У вянок Максіму”, прамеркаванай да 120-х угодкаў Максіма

жыці.

А не складана было пачынаць новую справу? “Хвалялася, вядома ж... Але слухала сэрца, ішла за сваёй творчай фантазіяй. Спадзявацца можна было толькі на сябе, на генетычную памяць: у нас жа ў вёсцы, на Слонімшчыне, вельмі моцныя былі традыцыйныя рукадзелья. Калі рабіла кампазіцыю можа з сотні дэталяў з саломкі, то захаплялася так, што ў часу не заўважала. Ну нездарма ж у нас кажуць: дзе няма ахвоты, там няма і работы. Так і ёсць, я на сабе ўсё адчула”. Так родныя беларускія традыцыйныя саломкі, аплікацыі саломкай у сонечным Крыме яе падтрымалі. Яна іх прадаў-

ная ў сям’і атрымала сярэдняю адукацыю. У 1970-м пераехала жыць у Крым, паступіла вучыцца ў Сімферопальскі навуцальна-вытворчы камбінат бытавога абслугоўвання. Набыла спецыяльнасць фатографію, тры гады адпрацавала – і потым у Краснаперакопску 20 гадоў кіравала фотатуртком у ДOME дзіцячай і юнацкай творчасці. А потым “пераключылася” на дэкаратыўна-прыкладную творчасць: гурток стварыла, вучыла дзетак рамяству.

Сотні вучняў дзякуючы Ніне Барысюк фотасправу авосілі, удасканалі вальі майстэрства, годна прымалі ўдзел у гарадскіх і рэспубліканскіх фотавыставах. Затым гурток яе профіль змяніў – і беларуска прадоўжыла з новымі вучнямі “шлях у краіну Прыгажосці”. Нават на пенсіі вяла ў школе гурток “Залотой стебелёк”, і сама па гэты час актыўна ўдзельнічае ў працы студыі “ЯнтаРА”, якая дзейнічае пры Краснаперакопскім Палацы культуры. Каштоўны імпульс для творчасці, згадвае, дала згаданая вышэй выстава. Тады ж, 2-3

Удзел, у тым ліку разам з вучнямі, у розных мастацкіх праектах і выставах. Дыпломы. Граматы. Грамадскае прызнанне.... Усё гэта ёсць у жыц-

самавукам усё спасцігала, пераймала лепшае ў іншых майстроў. Паступова выпрацавала свой стыль, метадыку працы з саломкай. Сама ж вырошчвае на дачы авёс, пшаніцу, жыта, ведае пару збору раслін. Бо, каб працы зіхалі натуральнымі колерамі, патрэбны вялікае старанне, цярпенне і любоў да такой творчасці. Менавіта багацце адценняў зыходнай саломкі разам з фантазіяй і творчасцю аўтаркі даюць магчымасць пераўтварыць, вобразна кажуць, салому ў золата. Ствараць дзівосныя выявы раслін, птушак,

Багдановіча. Тады прадставілі свае працы такіма і іншым нашым крымскім землякам: ювелір Пётр Якубук, майстар дэкаратыўна-прыкладной творчасці Людміла Цімашчук. Усе тры былі адзначаны дыпламамі Пасольства Беларусі ва Украіне. На той выставе была і дэлегацыя з Беларусі. Ганаровыя госці прыехалі ўшанаваць памяць класіка, урачыстасці праходзілі пад дэвізам “Паэт прыгажосці, святла, любові”.

Пазней мы пазнаёміліся з зямлячкай, і яна згадала, як неяк ехала на ровары з Краснаперакопска, дзе жыве, на дачу: “у вёску”. Накрапваў дожджык, твар і валасы яе былі мокрыя. Спачатку над дарогай быццам нехта цёмны купал нацягнуў – і раптам прарваліся з-за хмар яркія промні. У той жа момант яна ўбачыла на вясковай дарозе каласкі са сцябілінамі: “Ляжаць, золатам на сонцы гараць... А на іх рэдкія дажджычкі ззяюць блакітам, з чырванаватым адценнем: як прывітанне з Беларусі... Ой, зашчымела сэрца маё па роднай вёсцы... І ўбачыла ўжо нібы наяве – карціны з саломкі: лясы, азёры, палі, кветкі ды зялёныя дрэвы, беларусы ў нацыянальным адзенні...”

Вось такім было яе Азарэнне. І быццам само Неба вывела Ніну Мікалаеўну тады на патрэбную жыццёвую дарогу. Бо якраз на пачатку 90-х вяла яна яшчэ фотатурток, аднак з хімірэактывамі пачыналіся перабоі, з’яўлялася іншая фотатэхніка – адчувала: трэба змяняць профіль гуртка. І вось такая знаходка: дзівосныя каласкі на дарозе. Так і аформіўся ў яе новы гурток: саломаліяцтва ды аплікацыі з саломкі. Новая форма творчасці, новыя сэнсы-фарбы ў

жае, развівае.

Нарадзілася Ніна Барысюк у вёсцы Лыскі, у Слонімскім раёне Гродзеншчыны ў 1952 годзе. І дзяды-прадзеды яе, і бацькі-беларусы (Мікалай Мікалаевіч Нуцко ды Ганна Канстанцінаўна, у дзявоцтве Захара) жылі ў той жа вёсцы. Ніна шостым дзіцем была ў сям’і: да вайны яшчэ нарадзіліся Яўген і Міхась, у 1944-м Марыя, потым Віктар (1946) і Мікалай (1950). Ганна Канстанцінаўна была Маці-геранійай, адпаведны медаль атрымала. Бацькі, а падрастаючы і дзеці працавалі ў калгасе “Усход”. Праўда, бацьку Ніна не памятае: у 1952-м трагічна загінуў, і маці сама гадавала дзіцяці. Узаемадапамога, сяброўства ў сям’і былі заўсёды, панавала і атмасфера любові адзін да аднаго. Тры браты прайшлі тэрміновую вайсковую службу. Сёстры былі выдатнымі рукадзельніцамі: пралі, ткалі, вязалі: “Мы ўсёй сям’ёй плялі з ласы кошчыкі ды вялікія кашы – для бытавых патрэб. Так што ўменні мы ўпіталі, як кажуць, з малаком маці”.

Ніна закончыла сярэдняю школу ў Сянькоўшчыне: адзі-

Ніна Барысюк. 2022 г.

снежня 2011 года ў Ялце, у клубе Чарнаморскага флоту “Ялта” ладзілася ўрачыстая вечарына “Разам ляццець да зор”, прысвечаная юбілею Максіма Багдановіча.

ці ўраджэнкі Слонімшчыны. Майстар дэкаратыўна-прыкладной творчасці Ніна Барысюк паспяхова паўдзельнічала і ў 4 Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных славянскіх народаў Расіі “Родные напевы” (Феваль, 2021). Работы яе разам з лепшымі работамі іншых майстроў Рэспублікі Крым трапілі ў расійскі міжрэгіянальны культурны праект “Караван гарадоў. Путь созидания”: выстава экспанавалася ў многіх гарадах Расіі.

жывёл. Яшчэ Людміла згадала, як разам з Нінай Мікалаеўнай працавалі яны ў Цэнтры дзіцячай і юнацкай творчасці, дэведзілі пра сваю беларускую роднасць – так і пачалося іх творчае і жаночае сяброўства. Цяпер яны разам і ў нашай суполцы “Беларускі Крым” імя Еўфрасінні Полацкай. Родныя людзі знайшлі адзін аднаго ўдалечыні ад Беларусі, адна другой рукі падалі – так і рухаюцца ў творчасці па жыцці.

“Займацца саломкай буду, пакуль магу нешта зрабіць: спыніцца не магу, – казала мне нядаўна Ніна Мікалаеўна. – Працаваць трэба: бо нічога ж само не зробіш!” У яе творчым арсенале, дарэчы, больш за сто ўнікальных работ з саломкі. А яна па-ранейшаму атрымлівае радасць не толькі ад закончанай працы – і ад шляху, па якім рухаецца да мэты. А якім дзівосным бачыць беларуска цуд Жыцця – тое праяўляецца ў яе працах. На чарзе яшчэ адна, вельмі знакавая: задумала майстрыха стварыць партрэт Еўфрасінні Полацкай... з аўсанай саломкі. Дзельціца сакрэтамі: “Для працы рэжу саломку ад каленца да каленца, сартуючы па таўшчыні. Верхняя не надта палыходзіць – бо вузкая, ніжняя – грубая, а сярэдняя ў самы раз. Аўсяная саломка мае прыгожае жоўтае адценне. А калі нарыхтоўваць яе ў розныя тэрміны, то будзе адценні: ад зялёнага да залатога. З тымі колерамі і працую. Заліваю саломку кіпенем – яна становіцца мяккай, пластычнай, рабі з яе што душа пажадае”.

Аплікацыя з саломкі “Еўфрасіння Полацкая” зямлячка плануе закончыць да лета і падарыць працу суполцы “Беларускі Крым” імя Еўфрасінні Полацкай. А будзе тое на чарговым Фестывалі беларускай культуры “Пад заступніцтвам Еўфрасінні Полацкай”: мы мяркуем правесці яго 5 чэрвеня ў Еўпаторыі.

Дзіна Шаўчэнка, кіраўніца Крымскай рэспубліканскай культурна-асветніцкай грамадскай арганізацыі “Беларускі Крым” імя Еўфрасінні Полацкай Фотарэспрадукцыя У. Мядзведзева

КАШТОЎНАСЦІ

Мова родная – па-над межамі

Трэцяя Міжнародная канферэнцыя “Беларускія чытанні: Постаці. Кнігі. Сувязі” сабрала даследчыкаў, вучоных і знаўцаў беларускай мовы і культуры з Латвіі, Беларусі, Чэхіі, Польшчы і Эстоніі

Канферэнцыю правёў Даўгаўпілскі Цэнтр беларускай культуры (ЦБК) у анлайн-рэжыме 21 лютага 2022 года: у Міжнародны дзень роднай мовы. Усім дакладчыкаў і слухачоў віталі, віншавалі са святам кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская, першы намеснік старшыні Даўгаўпілскага гарадскога самакіравання Аляксей Васільеў, консул Генконсульства Беларусі ў Даўгаўпілсе Галіна Найдзёнава. Яны адзначылі: родная мова мае для любога чалавека, народа сакральнае значэнне. Да таго ж яна служыць сувязным і паяднальным звяном паміж людзьмі, народамі, культурамі. Дзякуючы роднай мове завязваюцца новыя сувязі ды, што вельмі важна, прадаўжаюцца традыцыі.

Пра розныя напрамкі сувязяў між Латвіяй і Беларуссю гаварылі дакладчыкі (было 12 паведамленняў) у трох вызначаных падтэмах. У другі раз дапамагала зладзіць творчае сумоўе інтэрнэт-платформы ZOOM. Дзякуючы гэтай тэхналогіі кола

сувязяў і тэм пашыраецца. Сёлета ўпершыню ў канферэнцыі паўдзельнічалі выступоўцы з Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур (Мінск), Полацкага дзяржуніверсітэта, Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі. Былі таксама дакладчыкі з Мінска, Віцебска, Даўгаўпілса. Адкрывала канферэнцыю, і гэта ўжо традыцыя, выступленне кандыдата культуралогіі, намесніка гендиректара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, старшыні Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў Алеся Сушы (Мінск).

У часе дыктоўкі ў Даўгаўпілсе Даследаванню агульнага і адметнага, што ёсць у Латвіі ды Беларусі, прысвячаліся даклады, многія з іх – у выглядзе прэзентацый, відэамагэтрыялаў. Гаварылі пра кніжную культуру, адукацыю, рэлігію, архітэктуру, гістарычных асоб, палітыку, бізнэс і, вядома ж, беларускую дыяспору. Немалую цікавасць выклікалі даследаванні супрацоўнікаў Гродзенскага дзяржмузея гісторыі рэлігіі “Адзін праект – тры храмы. Праваслаўныя царквы Гродна, Даўгаўпілса і Суваляк пачатку XX стагоддзя” і Даўгаўпілскага

краязнаўчага і мастацкага музэя “Беларусы ў палітычным жыцці Даўгаўпілса ў 1920-30 гады”.

Мы адкрылі для сябе шмат цікавых фактаў і штыроў у біяграфіях доктара медыцыны Карла Гібенталя, гісторыка, краязнаўцы і археолага Аляксея Сапунова, пісьменніка, перакладчыка, публіцыста Віктара Вальтара (“народжанага ў Дзьвінску пад Сатурнам”), “бацьку сучаснага іўрыта” з мястэчка Лужкі (Шаркаўшчына) Эллізэра Бэн-Ягулы, а таксама яўрэйскай мастакоў Даўгаўпілса і Віцебска, пісьменніцаў з Гомельшчыны Івана Шамякіна, Івана Мележа, Івана Навуменкі, Андрэя Макаёнка.

Па традыцыі ў дзень канферэнцыі мы пісалі дыктоўку на беларускай мове, гэтак з трылогіі “На ротах” Якуба Коласа (у якой сёлета 140-я ўгодкі) падбіраў і чытала завуч і выкладчыца беларускай мовы Рыхскай беларускай асноўнай школы імя Янкі Купалы Ганна Іванэ. У анлайн-дыктоўцы разам з

рыжанами прынялі ўдзел беларусы Даўгаўпілса, Мінска, Нарвы і Пярну (Эстонія).

Адной з падтэм канферэнцыі пазначана “кніга”. І незалежна ад Свята роднай мовы бібліятэка ЦБК атрымала каштоўны падарунак ад Мінкультуры Беларусі: дзякуючы сродкам з падпраграмы “Беларусы ў свеце” нам пералалі больш за 30 унікальных кніжных выданняў. З іх зрабілі выставу. Вельмі каштоўнае “паведамленне” з Шацькаўшчыны ў пыльні міжнароднай канферэнцыі! Родная мова, кнігі – бяспечнае наша багацце, захаванню якой і спрыяюць даўгаўпілскія “Беларускія чытанні”. Многія ўдзельнікі адзначылі: галоўнае – што сувязі, стасункі, няхай сабе і анлайн, прадаўжаюцца. І жыве надзея на рэальныя сустрэчы. Да таго ж усе ўдзельнікі чытаніяў атрымаюць адпаведныя сертыфікаты і зборнік: ён выйдзе з матэрыяламі канферэнцыі.

Марыя Памецька,
метадыстка Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілс

СЛОВА І СПРАВА

Дыктоўка з “Палескіх рабінзонаў”

У Беларускім доме Ліепая на Дзень роднай мовы сагравалі душы словамі, вядомымі з дзяцінства

Сябры, актывісты Ліепайскай беларускай абшчыны “Мара” паўдзельнічалі ў дыктоўцы і Тэды роднай мовы: ён праходзіў і ў Беларусі з 21 па 28 лютага. Некаторыя дзякуючы платформе ZOOM пісалі ў Ліепая Рэспубліканскую дыктоўку “Багацце роднай зямлі”, і яшчэ потым была сустрэча з родным словам 26 лютага, у суботні дзень.

Для сваёй дыктоўкі мы абралі ўрывац з апавесці “Палескіх рабінзонаў” Янкі Маўра (1893–1971): пісьменнік двойчы наш, бо і нарадзіўся ў Ліепая. А “рабінзонаў” яго памятаем яшчэ са школьнай праграмы. Найстарэйшай ўдзельніцы дыктоўкі Францішцы Шакаравай – пад 80, з маладзейшых адначасна Ірына Нева. Дзяўчына закончыла Ліепайскую гімназію, ВНУ на латышскай мове ды яшчэ ВНУ ў Лондане на англійскай. А жывуць беларускую мову чуе ад машы ды ў Беларускім доме Ліепая, ад родных у Беларусі. Самаадукца

цыя! І ўсё ж Ірына была з намі на дыктоўцы. Прызналася пазней, што некаторыя словы чула ўпершыню, аднак тое не азморчыла свята зносін у цёплым беларускім коле.

Імпрэза выйшла за межы простага дыктоўкі, мы назвалі сустрэчу: “60 хвілінка з родным словам” – і хвілін было яшчэ больш! Гучалі вершы Купалы і Коласа, Ніла Гілевіча, Уладзіміра Караткевіча, Дануты Бічэль-Загнетавай... Усе тэматычна блізка: пра роднае слова, маму, блізкія сэрцу мясціны. Любоў Дурнева чытала вершы зямлячкі з Гомельшчыны Соф’і Шах скрозь слёзы: так яны краналі яе душу. Сваімі ўспамінамі пра родныя мясціны дзяліўся Уладзімір Бабко (з Брэстчыны), іншым таксама было што сказаць. Адно слова: зямлякі! Шмат нас яднае, і слова роднае дае ўнутраныя сілы, натхняе. Зрэшты, у Ларысы Назаравой родавыя карані ўкраінскія, але ж любіць паэзію і захапела паслухаць нашу мілагучную мову (якая, кажучы, не суступае ў спеўнасці нават італьянскай). Вершы Янкі Купалы госця чытала ў перакладзе на рускую. А вось

наша зямлячка Ганна Дзюбнава зрабіла пераклад на беларускую “Малітвы” Булата Акуджава. Кранула ўсіх!

Гучалі на сустрэчы нашы родныя песні: спявалі Валянціна Абатарава і Людміла Жунда. Да таго ж Валя вельмі душэўна выканала “Не прадаецца хата бацькоў” з рэпертуару гурта “Дразды”: песню знайшоў у інтэрнэце старшыня “Мары” Віктар Янцэвіч. Непаўторны каларыт надалі песні жаночы голас і душа!

Пранікнёна чытала вершы беларускіх паэтаў Ядвіга Карпава, потым Вольга Мікалаева – свае. Піша па-руску, і абедзве мовы ёй родныя. Дарчы, адзін з удзельнікаў дыктоўкі па звычцы падпісаў яе лацінкай, па-латышску: V. Bobko. І прыгожыя латышскія вершы, песні гучаць у Беларускім доме. Інакш і быць не можа: мы жывём у Латвіі, тут радзіма дзяцей нашых, і само нашае жыццё. У Ліепая Беларускі дом нам – як род-

ны. Атмасфера яго спрыяе, каб выяўляліся мы добрымі, шчырымі, узнеўбымі, чутымі... Няхай так і будзе заўсёды ў нашым Беларускім доме! А змена ж падрастае: пакуль мы пісалі дыктоўку, размаўлялі ды спявалі, малыя беларускі ў суседнім памяшканні асвойвалі сакрэты вырабу народнай лялькі разам з Ірынай Янцэвіч. Мова беларуская для іх не чужая: з часам і дыктоўкі, можа, пісаць з намі будуць.

Валянціна Грыбоўская

Ад рэдакцыі. Пасля перапынку, звязанага з сямейнымі абставінамі, з рэдакцыяй зноў у супрацы Валянціна Грыбоўская: журналістка, выпускніца БДУ, родам з вёскі Бабаевічы Клецкага раёна. Яна ж даслала нам і цікавы тэкст пра Масленіцу: свята ўпершыню ладзілі сёлета ў абноўленым Беларускім доме Ліепая актывісты “Мары”. Дарчы, гэтак ёсць і на старонцы Валянціны ў Фэйсбуку, з загаловам “Першы блин Масленкі – не комом!” Спецыяльна рыхтаваліся ў суполцы, майстравалі пудзіла Зімы – якое напрыжцы гуляння спалілі. На свята сабралася намала беларусаў ды проста цікаўных. Асноўную частку імпрэзы, адрасаваную дзецям, зладзілі ў памяшканні: так зручна было блінамі частавацца. Шмат сіл уклалі ў тое, каб гуляла беларуская Масленка ў Ліепая, актывісткі “Мары” Ірына Каргіна ды Ірына Янцэвіч – абедзве, дарчы, маюць багаты досвед працы з дзецьмі.

Важна, што і дабрачынная акцыя была на ліепайскай Масленіцы. На Лукцыён шчодрасці выставілі працу сваіх рук юныя майстры з творчай групы “Васількі” (якой кіруе Ірына Янцэвіч). І можна было там набыць падарункі, сувеніры для сяброў і родных. Асабліва важкі ўнёсак у дабрачынную скарбонку зрабілі даўня мяцэнатка суполкі “Мара” Любоў Дурнева з мужам і дачкой. А яны ж вядоўцы: сродкі пойдучы на жыццё Беларускага дома.

З пазнейшага запісу Валянціны ў Фэйсбук даведаліся: два гады таму сшыла ў Вечнасць (19 сакавіка 2020-га) “наш беларускі голас на Латвійскім радыё Таццяна Касуха”. У дзень памяці Валянціна ўсклала кветкі на яе магілу, зрабіла здымак, напісала: “Спи спокойно, сярбавачка! Твою родную паловінку – мужа Георгія – мы з Леной, нашай трэтьей коллегой, зямлячкой, падтрымаем як можам, як позволяюць абставіны. И вот так тоже: раз в году встретившись на твоей могилке на Лесном кладбище в Риге. Украшаем ее выбранными на свой – и твой... – вкус цветами...”

2022: Год гістарычнай памяці

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале vziasda.by — у раздзеле “Нашы выданні”

Заснавальнік:
Радзімына-выдавельца ўстанова
“Выдавельцаў дом
“Звезда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220034, Мінск,
вул. Захарова, 19,
Плак 19.
E-mail: golos_radzimy@tut.by
Тэлефон: +375-17-3167668

Рэдакцыйнае пасведчэнне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Радзімына-выдавельца ўстанова
“Выдавельцаў дом “Звезда”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Алесь Мікалаевіч КАРПЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. ак.
Напісанае ад друку: 28.03.2022 г.
Наклад 168.
Заказ –
Выходзіць 1 раз на месяц

Месяц друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства “БудМедыяПраект”.
ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веды Харужы, 13/61.
220123 Мінск.
Рэспубліка Беларусь

Рупліцы прымяшчана толькі ў
электронным выглядзе, не вяртаюцца
і не рэдакуюцца. Пазіцы рэдакцыі
ды аўтары, матэрыялы якое
друкаюцца на старонках “Голасу
Радзімы”, могуць не супадаць.